

ВПЛИВ НУМІНОЗНОГО НА ВИБІР ЛЮБОВІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ЖИТТЯ

Романова О., Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (Київ), e-mail: elena.philosophy@gmail.com, ORCID 0000-0002-8564-8943

Мова йде про філософсько-антропологічне розуміння етико-естетичного поняття «вибір любові» як ціннісної категорії духовного життя людини. Представлена проблематика вибору любові у другій половині життя та заявлено концепт «нумінозного» як головного чинника екзистенціальної кризи, що блокує волю і перешкоджає ухваленню рішення щодо власного буття.

Ключові слова: вибір любові, світогляд, нумінозне.

THE INFLUENCE OF NUMINOUS ON THE CHOICE OF LOVE IN THE SECOND HALF OF LIFE

Romanova O., National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv), e-mail: elena.philosophy@gmail.com, ORCID 0000-0002-8564-8943

We are talking about a philosophical and an anthropological understanding of the ethical and aesthetic concept of "choice of love" as a value category of the spiritual life of human. The issue of choosing love in the second half of life is presented and the concept of "numinous" as the main factor of existential crisis that blocks the will and prevents the decision to own one's own existence is stated.

Key words: choice of love, worldview, numinous.

Становлення особистості відбувається протягом усього життя. Але чому людина часом забуває про те, що здатна змінити світоглядні настанови та здійснити вибір любові?

Особливої уваги заслуговує аналіз культурно-соціальних проявів буття у період кризи середнього віку, яка пов'язана з переглядом минулого – здебільшого воно знецінюється. Людина переживає втрату сенсу життя, адже, як правило, біологічна програма виконана (діти вирости та відокремлюються), і настає час жити за новими нормами, переважно через особистісні потреби та пізнавати себе заново. Не виключенням у цей період є граничні ситуації – розлучення, втрата роботи, хвороба, смерть рідних та інші інциденти. Як результат – змінюється цілісна життєва структура: сукупність професійних і сімейних ролей, способів проведення дозвілля і форм громадської активності.

І К. Юнг, і після нього Дж. Холліс стверджували, що друга половина життя не може керуватися тими ж самими життєвими принципами, що і перша. «Ми вступаємо у другу половину життя вкрай непідготовленими; гірше того, ми робимо це, перебуваючи під впливом хибних уявлень наших колишніх істин та ідеалів. Ми не можемо прожити вечір життя за тією ж самою програмою, що і ранок, тому що те, чого багато вранці, буде мало ввечері, а те, що вірно вранці, ввечері буде вже не таким виправданим» – зазначав К. Юнг у своїй праці «Проблеми душі нашого часу».

Отже, криза середнього віку – це особливий емоціональний період, який супроводжується болісними переживаннями через втрату сенсу життя, виникненням відчуття непотрібності ані суспільству, ані родині, яку створив за роки юності чи молодості, проте з наближенням зрілості ця картина співіснування зазнала кардинальних змін. Глибинне занурення в себе має інтенціональність відшукати курс для подальшого життєвого шляху.

Людина хоче вирватися з цієї прірви «даремності себе», але щось заважає. Знайти новий маршрут самотійно дуже тяжко, тим паче в час, коли люди роз'єднані один від одного комп'ютерними вікнами. Частіше за все, відвідування психолога не виправдує надій та сподівань, і душевна рана ятриться, пекельні моральні муки тривають. Річ в тім, що це не просто вікова криза, це екзистенціальна криза, яка часто супроводжується бажанням змінити супутника життя. Це трапляється, коли багаторічні протиріччя між подружніми партнерами не розв'язані, а обрана «половинка» не прагне далі змінюватися разом і співтворити. Почуття безвихідності та безпорадності змушують людину наче застигнути, через що втрачається внутрішня активність – рух екзистенції. Чого ж боїться людина, яка хоче обирати, але так і не наважується? Свободи!

Американський психіатр І. Ялом у своїй праці «Екзистенційна психотерапія» наголошував, що свобода лякає, бо людина втрачає основи – її охоплює жах, відчуття того, що земля наче вислизає з-під ніг. «Свобода» має на увазі жахливу річ: ми не спираємося ні на який ґрунт, під нами – ніщо, безодня. Відкриття цієї порожнечі вступає в конфлікт з нашою потребою в ґрунті та структурі».

Ми подивилися на екзистенціальні переживання, душевні рани, частково торкнулися свідомості. На що ми не поглянули? На дух, його витoki та бажання. І це вже перехід виключно до філософського світосприйняття, розуміння трансцендентного, божественного, те, що німецький теолог Р. Отто назвав нумінозним. Оскільки людина повністю переоцінює власне життя, вона прагне впоратися з цим кризовим періодом, вийти за межі, вивільнити дух від страху та здійснити вихід до трансцендування.

Вибір любові під впливом нумінозного – це особливий стан, коли жах та трепіт заважають здійсненню вибору любові. Тобто нуміозне частіше за все блокує прояв волі, бо у такого індивіда відсутня самотійність щодо прийняття рішень, він не може впоратися з обставинами, що склалися, тому його охоплює панічний страх, трепіт і небажання здійснити крок назустріч свободі. Отже, рандеву з нуміозними силами перешкоджає здійсненню вибору любові. Таке блокування також пов'язане з укоріненими світоглядними настановами та зневірою у власне ліпше життя.

Переживання нумінозного – це потужний емоційний заряд, який людина сприймає як скерування вищими силами у напрямку таємних бажань душі. Цей заряд містить індивідуальний релігійний зміст. Ця зустріч з незвіданими силами з'являється через те, що людина не знає куди йти, тому їй потрібні Божі настанови, щоб не викликати гніву Всевишнього, якщо раптом оступиться, згрішить і піде не туди (наприклад, в нашому випадку розірве непродуктивний шлюб і звільниться від життя з психопатом, наркоманом, тобто тим, хто завдає шкоди як моральної, так і тілесної).

Відомий дослідник Т. Якобсен у книзі «Скарби темряви: Історія месопотамської релігії» акцентує увагу на тому, що релігійний трепіт з'являється через те, що людина надає надмірного значення собі як божественній істоті, яка здатна бути нижче за людину, яка може власноруч керувати власним життям: «Аспект, що більш за все кидається у вічі, – це, зрозуміло, приниження себе, навмисне самоприниження грішника, що кається. В гріхах він кається з усією пристрасстю... всіяко намагаючись виставити свою непривабливість».

Життєва трансформація у другій половині життя займає довгий час. Юнгіанський аналітик Дж. Холліс у книзі «Віднайдення сенсу у другій половині життя. Як нарешті стати по-справжньому дорослим», (автор до того ж і сам здійснив цей життєвий перезапуск), стверджував: «Зробивши цю зміну курсу, – часом уся друга половина життя піде на те, щоб змінити напрямок нашого корабля, з такою силою старі течії продовжують тягнути його за собою, – і ось ми знову помічаємо, що нас охоплює і підтримує якась жива енергія. Ця жива, пульсуюча енергія – вольовий порив психе до індивідуації, яку Юнг назвав як природжений порив до цілісності».

Підсумовуємо, велику роль у виборі любові у другій половині життя відіграє світогляд, а саме – яка картина світу постає у свідомості людини, яка намагається зробити переоцінку здійсненному. Та найголовніше – світоглядна настанова. Зробивши перегляд застарілих переконань, які вкорінилися за довгі десятиліття, можна змінити погляд на світ та своє місце в ньому. Підтвердженням тому є вислів К. Юнга із праці «Проблеми душі нашого часу» щодо зміни перепон життєвого рубежу: «Створюючи образ світу, людина, що розмірковує, змінює одночасно і саму себе». Отже, процес самостановлення триває постійно і право вибору має кожний.